

זעומקו של מקרא

דברי עומק
בכרשת השבוע ובמועדים

וילך
התשפ"ו

בכל ענייני החוברת ניתן לפנות אל: 052-7675895
גור-אריה צור מודיעין עילית
להצטרפות לתפוצת מייל: leshem895@gmail.com

לעומקו של מקרא וילך

וייש ליתן טעם לפירושו של רש"י גם
לעניין אומרו לא אוכל עוד לצאת.

וילך

וילך משה וגו' לא-אוכל עוד
לצאת ולבוא וגו'

וילך משה וידבר את הדברים האלה
אל כל ישראל (לא, א')
ויאמר אליהם בן מאה ועשרים שנה אנכי
היום לא אוכל עוד לצאת ולבוא וה'
אמר אלי לא מעבר את הירדן הנה
(לא, ב')

ולעומקו של מקרא יש לומר,
שבאמרו נטלה ממני הרשות אין
כוונתו רק לעניין הרשאה, האם הוא
רשאי או לא לבוא לארץ. כלומר האם
יש לו רשות והוא ינוקד בשווא תחת
הרי"ש. אלא גם יכוון שנטלה ממנו
הרשות ובלי קשר לביאתו לארץ.
רשות בניקוד קמץ. רשות בהוראה של
שקרה. כמו שאמרו בפרקי אבות [א, י']
"אל תתודע לרשות".

ומאותו היום נטלה ממנו הרשות ונתנה
ליהושע, אלא שיהושע לא השתמש
ברשות בחייו של משה.

ובזה יבוא על מקומו בשלום הפירוש
לצאת ולבוא. לצאת בענייני רשות
ושררה, ולבוא אל הארץ ללא רשות
הקב"ה.

ושמא י"ל שלכן תרגם יונתן וילך
משה נאצל משה למשכן בית אולפנא.
שגם מי שנטלה ממנו הרשות, ונסתתמו
מסורות ומעיונות חכמה ממנו, הרי הוא
מוצא את עיקר חיותו בבית המדרש,
בבית אולפנא. ומשנכנס לבית המדרש,

פירש רש"י לא אוכל איני רשאי.
וזה לשונו: יכול שתשש כחו, תלמוד
לומר לא-קהתה עיניו ולא-גס לתה
(דברים לד, ז), אלא מהו לא אוכל,
איני רשאי, שנטלה ממני הרשות
ונתנה ליהושע.

לכאורה מתיחס רש"י בפירושו
לרשות להכנס לארץ, שכן פירש
שנטלה ממני הרשות ונתנה ליהושע,
וכפי שמטעים הפסוק: וה' אמר אלי לא
מעבר את הירדן הנה (לא, ב') וכאמרו
לא אוכל עוד לבוא אל הארץ.

לעומקו של מקרא וילך

תורה ומעשים טובים, והיינו שלימדנו משה רבנו כח התפילה וכח התורה, ולכן נאמר **וַיִּלְךָ מֹשֶׁה**.

ועל דרך הצח, ירמזון אילין מילין לשנותיו של משה שהם מאה ועשרים שנה. כיצד: **האותיות יו"ד למ"ד מן וילך, במילואן, הרי הן 94, ועוד ו' כ' הרי בגימטריה 120**. לומר לך שכל המאה ועשרים שנותיו הלכו עמו אל כל בני ישראל להיפרד מהם ביומו האחרון.

וכן, **ויל"ך בגימטריה קטנה 3, וגם 120 בגימטריה קטנה 3**.

וכן השם מש"ה אשר נרמז לו כבר מימי בראשית, **יורה על מאה ועשרים שנה**, שכן אמרו בגמ' (חולין קלט עמ' ב') אמרי ליה פפונאי לרב מתנה: משה מן התורה מנין, אמר להם {בראשית ו-ג} **בְּשֵׁגֶם הוּא בְּעֹר**.

ופירש רש"י שם ועוד זה שאלו ממנו מנין למשה רמז קודם שבא - שסופו לבא: **בשגם** הוא בשר. **בשגם** בגימטריה כמו **משה** וכתוב שם והיו ימיו **מאה ועשרים שנה** וכך היו ימי חיי משה **כלומר** עתיד לבא בשגם משה מן הנולדים וכן ימיו.

למשכן בית אולפנא, **כל מעיינותיו נפתחות מחדש מכח בית המדרש**. וזו היא מעין ההבטחה **פִּי לֹא תִשְׁכַּח מִפִּי זַרְעוֹ**.

^^^^

וַיִּלְךָ מֹשֶׁה. על דרך הרמז והסוד, שהיו מלווים לו למשה שני מלאכים קדושים, **מה"ש ו-כל"י**, והם משמות ע"ב היוצאים מג' פסוקין ויסע ויבא ויט שבפר' בשלח. והם אותיות **ויל"ך מש"ה**.

ובשרשי השמות לרמ"ז מובא על השם הק' **מה"ש** שהוא מע"ב שמות, שהוא הממונה על המות ועל החיים, **ואשר על כן ילוח אותו ביום מותו לחיים הנצחיים**. והמילה **יל"ך** היא השם הק' **כל"י**, והוא משמות ע"ב ומכוון כנגד המילה **"לבבכם"** [ולעבדו בכל לבבכם] שבפרשה שניה של ק"ש, והיא כנגד **כח התפילה** כדאמרו איזו היא **עבודה שבלב** זו היא תפילה.

וְאָלוּ שני השמות שבאו ללוות את משה ביומו האחרון, הם כנגד **כח התפילה וכח התורה**. וכפי שאמרו אין מלוין לו לאדם ביומו האחרון אלא

לעומקו של מקרא וילך

או פִּלְגֵּי לְדֶרֶךְ זֶה, וַיִּלְכֶּה מֹשֶׁה וְגו' אֶל-כָּל-יִשְׂרָאֵל, שהלך אל כל ישראל שְׁבַכְל הַדּוֹרוֹת ליתן לכל אחד ואחד מִשְׁרַש נִשְׁמָתוֹ, כפי שאמרו בגמרא מִשֶּׁה שְׁפִיר קָאמַרְתָּ. שהולך את שרש נִשְׁמָתוֹ אל כל ישראל.

או פִּלְגֵּי לְדֶרֶךְ זֶה, שִׁיִּצֵּק מִנִּשְׁמָתוֹ אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל שִׁיְהִי כָּלִי מַחְזִיק בְּרַכָּה, וכפי שדרשו דורשי רשומות כל"י כהנים לוויים ישראל. ונרמז כאן באמרו וַיִּלְכֶּה בַּטֶּעַם הַטִּיפָחָא, שהטיפחא היא בפני עצמה ואינה בהכרח מחוברת עם שלאחריה, ונאמר מֹשֶׁה בַּטֶּעַם אֶתְנַחְתָּא. וכאילו כתוב ויִכְלִ"י מֹשֶׁה.

לרמזו שֶׁהִנִּיחַ מֹשֶׁה עֲצֻמוֹ בִּלְבַב כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל לִהְיוֹת כָּלִי מַחְזִיק בְּרַכָּה, היא ברכת התורה. וכן נרמז באומרו: אֶל כָּל-יִשְׂרָאֵל, כָּל-יִשְׂרָאֵל ר"ת כל"י.

או פִּלְגֵּי לְדֶרֶךְ זֶה, שְׁעָתָה הִיא שְׁעַת פְּלוֹת הַנֶּפֶשׁ, בְּכִסּוּפִיָּה וּגְעוּגוּעִיָּה לְבוֹרָא עוֹלָם, לִהְיוֹת בְּמַחְצָתוֹ. לכן כתיב וַיִּלְכֶּה מֹשֶׁה, אל תקרי וַיִּלְכֶּה אלא וַיִּכְלֶה. וכמו שנאמר וַיִּכְלֶה מֹשֶׁה אֶת הַמִּלָּאָה.

כלומר, גם השם מֹשֶׁה שהוא בגימטרי'ה קטנה 3, מורה על כך שעתיד משה לחיות 120 שנה שהם בגימטרי'ה קטנה 3.

ולעומקו של מקרא, יש לומר שנרמז שמו של משה בפסוק זה לא רק מן המילה בשגם ולא רק מהמשך הפסוק וְהָיוּ יָמָיו מֵאָה וָעֶשְׂרִים שָׁנָה, אלא גם מאומרו הוּא בְּשֹׁר שֵׁנָאמר: וַיֵּאמֶר ה' לֹא-יָדוֹן רוּחִי בָּאֲדָם לְעֹלָם, בְּשֹׁגֶם הוּא בְּשֹׁר. ועל דרך אל תקרי. אל תקרי בְּשֹׁר בשני קמצים, אלא בְּשֹׁר, בפתח וקמץ, שהוא האדם הַמְּבֹשֵׁר. הוא משה, הוא בְּשֹׁר לבני ישראל את גאולתם, והוא בְּשֹׁר לבני אדם כי המשפט נתון בידיהם. כפי שאומר הקב"ה: לֹא-יָדוֹן רוּחִי בָּאֲדָם לְעֹלָם, לא אני אהיה דן אותם, כי בשעת כעסי אין מידי מציל. אלא בשר ודם יהיו דנים אותם. שנאמר (תהלים פב, א') בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט. וכאשר יעשו דין למטה, לא יהיה דין למעלה, אלא רחמים בדין.

~~~~~

לעומקו של מקרא וילך

הַנֶּזֶק שֶׁכָּב עִם-אַבְתָּיִךְ וְקָמֹ

(שמות, מ, לג') והוא מלשון גָּמַר, וכן
הוא מלשון חָמַד.

פירשו רבותינו

זה אחד המקראות שאין להם הכרע אם
קאי ארישא או אסיפא. אם קאי ארישא
וכוונתו למשה ותחיית המתים, כאומרו
הַנֶּזֶק שֶׁכָּב וְקָמֹ או יכוון על העם
וכאומרו **וְקָמֹ הָעָם הַזֶּה** וכו'. וזה
לפשוטו.

ולעומקו של מקרא אפשר לומר כי
יש הכרע, ורמזו במה שכתוב (בפר'
האזינו) **ולא קם בישראל כמשה**. מאי
ולא קם. **ולא קם בתחיית המתים**
כמשה, **שקם כפי ששכב**. שהרי היה
בלי יצר הרע כששכב, וכן כשקם. כי
כל תכלית השכיבה היא להיפרד מיצר
הרע כאשר נהפך לעפר.

ואם אין יצר הרע אין תכלית להפכו
לעפר. לכן כפי ששכב כך קם. **מה**
שאין כן בשאר ישראל. לכן **לא קם**
בישראל כמשה.

ומינה, יש ללמוד מכאן שגם מי
שסובר שהמילה **וְקָמֹ** היא על העם **וְקָמֹ**
הָעָם הַזֶּה וכו', הרי נרמז כאן שלא רק
משה רבנו יקום בתחיית המתים אלא

וכמבואר בלעומקו של מקרא לפר'
פקודי :

וַיָּכַל מֹשֶׁה אֶת הַמִּלָּאכָה (שמות,
מ, לג') מלשון **וַיָּכַל אֱלֹקִים בְּיוֹם**
הַשְּׁבִיעִי מִלֵּאכָתוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה. והביאו
בעל הטורים מהתרגום ירושלמי **ויכל -**
וחמד. שחמד הקב"ה את השבת ואת
כל אשר עשה. ואשר על כן קרויה
השבת **חמדת ימים**. כן משה, חמד את
המלאכה.

ואשר על כן הכי נמי בענינינו גילה
משה רבנו את חמדתו הגדולה לכל
איש ישראל אשר בכל הדורות.
באשר **כלתה נפשו לא רק לבוראו**, אלא
גם **אל כל ישראל**. שנאמר **וילך משה**
- ויכל משה. ולכן כל המשתדל בתורת
משה עליו נאמר, **משה, שפיר**
קאמרת!

~~~~~

וַיֵּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה הַנֶּזֶק שֶׁכָּב
עִם-אַבְתָּיִךְ וְקָמֹ הָעָם הַזֶּה וְזִנְיָה |
אַחֲרַי | אֶלְהִי גֹכַר-הָאָרֶץ (לא, טז')

לעומקו של מקרא וילך

להפטר שובה

**שובה ישראל עד ה' אלהיך פי
כשלת בעונך: (הושע, יד, ב')**

**עד ה' אלהיך עד, ועד בכלל. עד
כסא הכבוד. וזאת פי כשלת בעונך.
שהתשובה מתחתיות ארץ מגיעה
עד רום שמים העליונים.**

**ולעומקו של מקרא יש לומר,
כאשר לא יתלה עוונותיו ביצר הרע,
אלא יכיר האדם שנכשל בכך שלא
התגבר על יצרו הרע, אז יוכל להגיע
בנקל עד כסא הכבוד ועד בכלל. וזה
שנאמר שובה ישראל עד ה' אלהיך
פי כשלת בעונך. דייקא: בעונך,
שלך. במה שלא תלית את כשלונך
ביצר הרע שהכשילך, אלא במה
שלא נתת לבך להתגבר על יצר
הרע.**

ותהיה אז תשובתו עד, ועד בכלל.

^^^

**כל העם הזה, ואף על פי שזנה אחרי
אלהים אחרים, הרי עם התשובה
תקומה תהיה לו, וקם העם הזה,
לתחיית המתים. ויהיו הטעמים רומזים
לכך. וקם ב"תלישא", שנתלש ממנו
יצר הרע בעת תחיית המתים, העם הזה
ב"קדמא ואזלא" כתרגום הטעמים
מקדים והולך, לקראת משה רבנו
בתחיית המתים.**

^^^

**ויזכר משה באזני כל-קהל
ישראל את-דברי השירה הזאת
עד תמם. (לא, ל')**
עד תמם.

**בדרך הפשט פירושו עד תמם של
דברי השירה הזאת**

**ועל דרך הצח, נאמר כמובא בשם
היהודי הקדוש רבו של ר' בונים
מפשיסחא: עד תמם של ישראל,
הנזכרים בראש הפסוק.
שלימדם וחזר ולימדם באזניהם עד
שנהיו כל-קהל ישראל תמימים,
כיעקב איש תם יושב אהלים.**

^^^

